

Nr 120

Av herr **Holmberg m. fl.**, om rätt till avdrag vid beskattningen för
barntillsyn m. m.

(Lika lydande med motion nr 163 i Andra kammaren)

Enligt 46 § 3 mom. kommunalskattelagen medges gift kvinna, som haft inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse, vari hon varit verksam i ej blott ringa omfattning, eller inkomst av eget arbete, förvärvsavdrag med 300 kronor. Har hon barn under sexton år höjs avdraget, såvitt angår inkomst av jordbruksfastighet till 1 000 kr. och såvitt angår inkomst av rörelse eller eget arbete med 25 % av hennes förvärvsinkomst, dock högst till 3 000 kr., bottenavdraget 300 kr. inräknat. Ensamstående barnförsörjare, man eller kvinna, med något av de tre angivna inkomstslagen, åtnjuter också sådant kvotavdrag. I det fall gift kvinna biträder mannen i dennes jordbruk eller rörelse, är mannen berättigad till avdrag med 300 kr. eller, om hemmavarande barn under sexton år finns, med 1 000 kr.

Förvärvsavdraget är enligt vår uppfattning att i princip jämställa med avdrag för omkostnader i förvärvskälla. Normalt är nämligen endera maken liksom ensamstående förälder förhindrad att taga arbete utanför hemmet om icke kostnadskrävande åtgärder för tillsyn av barnen vidtages. Syftet med avdraget i den form det länge haft är sålunda att hänsyn skall tagas till den minskade skatteförmåga som orsakas av de med förvärvsarbete förknippade barntillsynskostnaderna.

Förvärvsavdraget bidrager också till att förekomsten av barn inte skall behöva inverka på föräldrars valfrihet mellan förvärvsarbete och arbete i hemmet, samtidigt som det åstadkommer en bättre skatteavvägning mellan förvärvsarbetande med och utan barn.

Det nuvarande systemet med uteslutande schablonavdrag medför att avdrag medges även om utgifter för tillsyn av barn alls ej eller i endast obetydlig omfattning förekommit. Å andra sidan är många tvingade till en lösning som drar väsentligt större kostnader än som täcks av schablonen. Principiellt är det därför mindre tilltalande att avdragsrätten uteslutande skall vara knuten till en schablon som ej utgår från barntillsynskostnaderna utan från moderns inkomst.

För vår del vill vi som komplement till nu gällande regler om schablonmässiga förvärvsavdrag förorda införandet av rätt till avdrag för styrkta och nödiga barntillsynskostnader, dels för de fall där kvotavdrag, maximerade till 3 000 kr., nu medges, dels ock för gift kvinna med inkomst av

jordbruksfastighet ävensom för gift man, vars hustru biträtt honom i driften av jordbruksfastighet eller rörelse. En avdragsrätt för faktiska omkostnader bör vara förbehållen sådana skattskyldiga som har barn under t. ex. tolv år och kan ev. maximeras till vissa belopp. Vid s. k. faktisk sambeskattning kan den maximeringen gälla att avdraget inte får överstiga hälften av inkomsten i förvärvskällan. Detta innebär den presumptionen att hustrun genom sitt förvärvsarbete inte förutsätts svara för mer än hälften av inkomsterna i förvärvskällan. I övrigt bör liksom hittills gälla att avdrag får åtnjutas om och i den mån den inkomst som berättigar till avdrag därtill förslår.

Ett avdrag för faktiska barntillsynskostnader torde liksom gällande schablonavdragsregler, såvitt angår två äkta makar med förvärvsinkomst, få knytas till hustruns inkomst. Vi skulle ha ansett det önskvärt med ett system som inte på detta sätt konfirmerade en bundenhet av avdraget till en av makarna. Tekniska problem komplicerar här emellertid en lösning som — utan att familjernas beskattningssituation försämras och utan svårhanterliga undantagsregler — ger önskad obundenhet.

Det system vi här skisserat innebär således en till gällande schablonavdrag alternativ rätt till avdrag för faktiska kostnader för barntillsyn för vissa fall. Härmed avser vi sådana kostnader som kan uppkomma när på annan överlåtes de åtgärder för tillsyn, övervakning och omvårdnad, som barnets vårdnadshavare är förhindrad att själv utöva under sin förvärvsarbetstid. Gemensamt för de tillsynsfunktioner, som avdraget avser att täcka — exempelvis att övervaka och sysselsätta barnet, att laga och ge det mat, att byta kläder samt att bädda, städa och diska efter barnet — är att antydda åtgärder har direkt avseende på barnet och att de måste fullgöras under tiden för vårdnadshavarens förvärvsarbete. Om utbetalat belopp för barntillsyn även avser ersättning för annat, såsom för allmänt hushållsarbete eller för kostnad för mat till barnet, bör beloppet i motsvarande grad reduceras.

Det bör åligga den skattskyldige att för rätt till avdrag visa omfattningen av förvärvsarbetet, vad utbetalat belopp avsett (kontant lön, fritt vivre etc.), i vilka former tillsynen skett (i hemmet eller hos annan person eller institution) samt huruvida i utbetalat belopp även ingått ersättning för mat åt barn under tillsynstiden ävensom uppge namn och adress på den som fullgjort barntillsynen och uppburit ersättningen härför. Avdrag bör enligt vår mening kunna medges även för ersättning som utgått till skattskyldigs anhörig, dock inte till hemmavarande barn.

Avdragsrätt för faktiska kostnader bör omfatta olika former av barntillsyn. Såsom exempel kan nämnas vård i hemmet av utomstående liksom tillsyn utom hemmet i familjedaghem, barndaghem och fritidshem.

Vid prövningen av storleken av yrkade avdragsbelopp bör utbetald er-

sättning till barndaghem och andra offentliga institutioner liksom till familjedaghem (med tillsynen förlagd utom den skattskyldiges bostad) kunna godtas, dock med avdrag för den del av ersättningen som eventuellt kan ha avsett barns kost under tillsynstiden. Beträffande sådan barntillsyn som utövas i den skattskyldiges hem bör viss ledning för prövning av beloppets skälighet kunna hämtas från jämförelser med de offentliga institutionernas självkostnader för den barntillsyn som utövas där. Här kan av naturliga skäl inte en enkel presumptionsregel upprätthållas. Svårigheten att avgränsa avdragsgilla omkostnader gör, att man torde böra söka en norm, en måttstock på avdragets skäliga omfattning, till uppnående av likformighet och rättvisa. Här bör således ledning kunna hämtas från barndaghemmens och de andra offentliga institutionernas kostnader, dvs. den kostnad denna barntillsyn faktiskt drar, inte den avgift som tas ut av föräldrar, vilka anlitar institutionerna. I de länsanvisningar, som årligen utfärdas till ledning för taxeringsarbetet i de olika länen, är det enligt vår uppfattning möjligt att införa uppgifter om de genomsnittliga kostnaderna inom länets kommuner, vilka då skulle tjäna som ledning för en likformig prövning, den skattskyldige obetaget att visa att hans tillsynskostnader överstigit vad normen anger.

Införandet av avdragsrätt för faktiska barntillsynskostnader är enligt vår mening den enda möjligheten att på ett konsekvent sätt taga hänsyn till skatteförmågan hos föräldrar med sådana nödvändiga omkostnader, vilket enligt vår uppfattning bör vara förvärvsavdragets syfte. Detta syfte kan aldrig nås med schablonavdrag, därför att dessa då skulle behöva sättas så högt för att täcka in fallen med de stora tillsynskostnaderna och därmed automatiskt motverka syftet genom att orättvist ytterligare favorisera dem med låga eller inga tillsynskostnader. Att märka är även att ett avdrag för faktiska kostnader ger stimulans för föräldrar att verkligen åstadkomma en ordentlig tillsyn av sina barn, ett incitament som schablonavdraget inte ger, och vidare ges möjlighet att betala konkurrenskraftiga löner för fullgoda ersättare i eller utom hemmet.

Vi föreslår också att den av oss förordade utredningen måtte omfatta prövning av frågan om avdragsrätt för de omkostnader som uppkommer vid nödvändig tillsyn av sjuk eller åldrig nära anhörig. De problem av ekonomisk art som uppkommer vid tillsynen av dylika anhöriga är så likartade dem som uppkommer vid barntillsyn att det förefaller logiskt att utvidga förvärvsavdraget till dessa fall.

Med stöd av ovanstående hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte efter företagen utredning med beaktande av de i motionen anförda synpunkterna förelägga riksdagen förslag om komplettering av gällande

förvärvsavdrag innebärande dels att föräldrar med minderåriga barn må kunna erhålla avdrag för styrkta nödiga kostnader för den av förvärvsarbetet föranledda barntillsynen, dels att personer som har vårdnaden om sjuk eller åldrig nära anhörig må äga avdragsrätt för nödiga tillsynskostnader.

Stockholm den 19 januari 1968

Yngve Holmberg (h)

Carl Eskilsson (h)

Gösta Jacobsson (h)

Rolf Kaijser (h)

N. Yngve Nilsson (h)

Ragnar Sveningsson (h)

G. Ivar Virgin (h)
